

LE MONDE DIPLOMATIQUE

"Terrorisminvastainen sota", näytös III

ALAIN GRESH

Kutsutaan asioita niiden oikeilla nimillä. Lähi-idässä on alkamassa "terrorisminvastaisen sodan" uusi näytös, joka on suoraa jatkumoa presidentti George W. Bushin syyskuun 11. päivän hyökkäysten jälkeen aloittamalle ristiretkelle.

Valkoiseen taloon päästyään Barack Obama suoritti joitain välttämättömiä korjausliikkeitä paikataksaan Yhdysvaltojen Irakissa ja Afganistanissa kokemia kirveleviä tappioita. Obaman hallinto julisti käsitteen "terrorisminvastainen sota" pannaan, ja kiirehti vakuuttamaan luotsaavansa Yhdysvallat ulos tästä muurahaispesästä. Korjausliikkeet heijastivat myös yleistä mielipidettä Yhdysvalloissa, jossa kansalaiset olivat väsyneet ihmishenkiä ja rahaa nieleviin sotiin.

Samaan aikaan Yhdysvallat oli myös kääntämässä mielenkiintonsa Aasiaan ja toivoi voivansa unohtaa hetkeksi alueen, jota eräs yhdysvaltalainen asiantuntija kuvasi sanoilla "Middle East, middle of nowhere".¹ Öljyä lukuun ottamatta alueen strateginen merkitys oli pienentynyt huomattavasti.

Mutta kriisit eivät jättäneet Yhdysvaltain ulkoministeriötä rauhaan, eikä hallinto päässyt vetäytymään taisteluista: miehittämättömien lennokkiskujien käyttö lisääntyi Pakistanissa, Jemenissä ja Somaliassa, Guantán mon vankileiri, joukko-osastot Afganistanissa, tuki Israelille kesän 2014 Gazan hyökkäyksen aikana.

Obaman 10. syyskuuta 2014 pitämässään puheessa julistamat toimet Isis-järjestöä vastaan Irakissa ja Syyriassa eivät ole lähtölaukaus kyseisen järjestön tuholle, vaan eskalaatiolle, jonka loppua kukaan ei voi ennustaa.² Yhdysvaltain presidentti

antaa etusijan sotilaalliselle näkökulmalle poliittisten toimenpiteiden kustannuksella. Obama ei toki ole syyllistynyt uuskonservatiivien ideologiseen yksinkertaisuuteen, eikä ole – toistaiseksi – lähettämässä jalkaväkeä taisteluihin, vaikkakin alueella on jo 1 500 amerikkalaista neuvonantajaa.

Obama arvioi myös edeltäjänsä paremmin operaation tielle nousevat mahdolliset esteet: hän on halunnut esittää, että kansainvälisen yhteisö hyväksyy sotatoimet. YK:n turvallisuusneuvosto lupoi vastuustaan hyväksyessään 19. syyskuuta 2014 päätöslauselman, jonka muotoilu on riittävän epämääräinen, jotta Washingtonin hallinto voi tulkita sen tarkoittavan vihreää valoa sotilaalliselle väliintulolle ilman muiden hallitusten vastalauseita.

Ensi silmäyksellä Isis-järjestöä vastaan koottu liittouma vaikuttaa vakuuttavammalta kuin se, joka koottiin taannoin Muammar Gaddafin hallintoa kaatamaan. Kymmenen maata, joukossa Ranska, Yhdysvallat ja Turkki, ilmoitti muodostavansa liittouman "ytimen" Newportin Naton huippukokouksessa syyskuun alussa. 26 muuta valtiota ilmoitti 15. syyskuuta liittyvänsä operaatioon, mukaan lukien Persianlahden arabimaiden yhteistyöneuvosto, Venäjä ja Kiina.³ Myös Algeria, joka on suhtautunut vastahakoisesti alueelle suuntautuneisiin länsimaiden operaatioihin, tukee nyt liittouman toimia Irakissa. Jopa Iran, joka ei ole liittoumassa mukana, pitää Isisiä ja sen shiiamuslimeja vastaan suuntaamia palopuheita erittäin vaarallisina.

Uskonnollisista mielipidejohtajista al-Azharin yliopisto Kairossa ja Saudi-Arabian uskonoppineiden neuvosto tuomitsevat molemmat Isisin. Saudi-Arabian uleman mustalle listalle ovat päätyneet myös Hizbollah, Jemenin pohjoisosien kapinalliset huthit (jotka ovat shiialaisia) ja Irakin aseistetut shiialaiset joukot. Edes Persianlahden sodan aikana ei vallinnut yhtä yksimielistä liittolaisuutta.

Isisin ympärille kiristyvässä **jatkuu sivulla 14.**

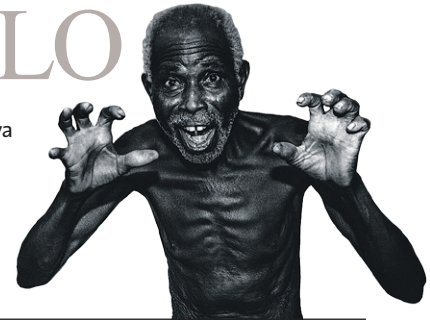
LE MONDE diplomatie

- 3 Alain Gresh "Terrorisminvastainen sota", näytös III
- 5 Stephen F. Cohen Kylmä sota herää horroksesta
- 9 Peter Harling Islamilaisen valtion paluu
- 11 Ibrahim Warde Lupaukset arabikansoille unohtuivat
- 16 Mark Weisbrot Korppikotkarahastot Argentiinan haaskalla
- 18 François Musseau Kanava-kuumetta Keski-Amerikassa
- 29 Raoul Marc Jennar Julkiset palvelut kaupan
- 32 Tobias Scheidegger Alppitähti ja luokkataistelu Alpeilla
- 35 Han Dongfang Viha ruokkii järjestäytymistä Kiinassa

DIPLO

- 4 Mr. Fish Pilakuva
- 8 Tietokirjat
- 44 Kaunokirjat

NOVAJA GAZETA

- 4 Artemi Troitski Auttaisiko magia?
- 6 Aleksandr Tšursin Venäjä-kuva
- 38 Aleksei Tarasov Kiina valtaa Siperian?
- 40 Mihail Gorbatšov Tarvitaan dialogia
- 42 Julia Latinina Pakkorauha
- 43 Dmitri Travin Putinin kanssa kaljalla

New Yorkin piirituomioistuimen tuomari Thomas Griesa määräsi marraskuussa 2012 Argentiinan maksamaan 1,33 miljardia dollaria eli hieman toista miljardia euroa keinottelurahastoille. Hämmästys oli melkoinen, kun Yhdysvaltain korkein oikeus vahvisti 16. heinäkuuta 2014 korppikotkarahastoille tuottoisan tuomion.

KANNEN KUVA
Tex Hänninen

IMD 10/14 Suomenos Emilia Lehtinen. Alain Gresh on *Le Monde diplomatique*en Lähi-idään erikoistunut toimittaja.

Tilaa nyt!
34 €/vuosi,
kestotilaus 30 €
myynti@mondediplo.fi
TAI
040 179 5297

Maailmanpoliittinen aikakauslehti Le Monde diplomatique & Novaja Gazeta ilmestyy kuusi kertaa vuodessa. Lehden selkäranka on *Le Monde diplomatique*en laajentuva lehtiperhe: *Diploja* ilmestyy jo 28 kielellä yhteensä 47 eri painoksena. Suomenkieliseen *Diploon* valikoidaan aineisto ranskankielisen kuukausilehden lisäksi ainakin englannin- ja arabiankielisistä itsenäisistä painoksista ja Latinalaisen Amerikan Diploista. Lehteen käännetään myös artikkeleita *Novaja Gazetasta*, joka on Venäjän viimeisiä riippumattomia sanomalehtiä. Lisäksi mukaan poimitaan ajankohtaisia artikkeleita ja kolumneja muista medioista.

into LE MONDE DIPLOMATIQUE & NOVAJA GAZETA Meritullinkatu 21, 00170 Helsinki, 040 179 5297, www.mondediplo.fi **TILAUKSET** www.mondediplo.fi, 040 179 5297 **UUSSITILAUS** 6 numeroa 34 euroa **KESTOTILAUS** 30 euroa **JULKAISIJA** Into Kustannus Oy **KUSTANTAJA** Jaana Airaksinen, jaana.airaksinen@mondediplo.fi, 045 633 4495 **KUSTANNUSPÄÄLLIKKÖ** Teemu Matinpuro, 050 5941499 **VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA** Mika Rönkkö, mika.ronkko@intokustannus.fi, 050 4362170, fb: mondeditlo/ twitter: mikaronkko **ULKOASU** Tex Hänninen **TOIMITUSSIIHTEERI** Tuija Sorjanen **TOIMITUSKUNTA** Ari Häkkinen, Esko Juhola, Milla Karppinen, Sami Koivuniemi, Maija Lähteenmäki, Tatu Matilainen, Kerttu Matinpuro, Juho Paavola **SUOMENTAJAT TÄSSÄ NUMEROSSA** Riikka Alahakula, Kirsti Era, Mika Kurvinen, Emilia Lehtinen, Marja Ollila, Jorma Penttinen, Niina Saikkonen, Petri Stenman, Tero Virtanen **KUVITUS** Tex Hänninen **MUKANA MYÖS** Lionel Clerc, Nikolai Donskov, Anu Harju, Kalle Kniivilä, Leona Kotilainen, Antti Kukkonen, Hannu Paloviita, Tuomas Rantanen, Iida Simes, Petri Stenman, Ville Sutinen **ILMOITUSMYNTI** Jaana Airaksinen www.mondediplo.fi, 045 633 449 **SA LE MONDE DIPLOMATIQUE** 1 avenue Stephen Pichon, 75013 Pariisi, monde-diplomatique.fr, +33 1 53 94 96 01 Toimituksen johtaja ja vastaava päätoimittaja Serge Halimi, talousjohtaja Bruno Lombard, päätoimittaja Pierre Rimbart, varapäätoimittajat Martine Bulard, Benoît Bréville ja Renaud Lambert, kansainvälisten toimitusten päällikkö Anne-Cécile Robert, toimitussiihdeeri Mona Chollet, toimitus Alain Gresh, Evelyne Pieiller, Philippe Descamps **PAINOS** 25 000 **ISSN** 2242-2949 **PAINOPAikka** Lönnberg Painot Oy, Kokkola

Jatkoa sivulta 3. ketjussa on useampia-kina heikkoja lenkkejä.

Heikot lenkit: Turkki ja Saudit

Turkki on näistä heikoista lenkeistä helpoimmin murtuva. Maa on Naton jäsenvaltio ja sillä on 1 200 kilometriä yhteistä rajaa Irakin ja Syyrian kanssa. Turkki on lähtenyt liikkeelle hyvin varovasti, se kieltäytyi antamasta Incirlikin sotilastukikohtaa Yhdysvaltain käyttöön, vaikka se on sallinut tukikohtaan käytön alueen humanitäärisen ja logistiseen apuun. Turkki on perustellut vastahakoisuuttaan tarpeellaan suojella Irakissa Mosulin Turkin konsulaatissa 9. kesäkuuta siepattujen 49 kansalaisensa turvallisuutta. Panttivangit vapautettiin 19. syyskuuta, mutta se ei ole täysin hälventänyt Turkin epäluuloja.

Turkin vastahakoisuutta selittää maan rooli Syyrian konfliktissa. Turkin ensisijainen tavoite on ollut presidentti Bashar al-Assadin syrjäyttäminen. Turkki on sallinut Syyrian opposition rekrytoida alueellaan, myös sen radikaalempien edustajien, joilla on siteitä al-Qaidaan ja mahdollisesti Isisiin. Turkin kansalaiset muodostavatkin suuren osan Syyrian opposition joukoissa taistelevista ulkomaalaisista.⁴ Turkissa on myös lähes puolitoista miljoonaa Syyrian pakolaista, minkä takia Isisin vastaisten toimien pelätään johtavan terrori-iskuihin Turkin sisällä.

Suurin syy Turkin empimiseen ovat kuitenkin kurdit. Turkki käy parhaillaan Kurdistanin työväenpuolueen PKK:n kanssa neuvotteluja, joiden tavoitteena on muun muassa PKK:n riisuminen aseista. Niinpä Turkki ei katso hyvällä PKK:n aseellista vahvistumista. Kurdit ovat eräissä tapauksissa estäneet Isisin aluevaltaukset, mutta silloin kyseessä eivät nimestään huolimatta ole yleensä olleet irakilaiset peshmergat ("valmiita uhmaamaan kuolemaa").

Kun Irakin kurdialueet ovat saavuttaneet lähes itsenäisen aseman Persianlahden sodan jälkeen, niiden johtajat ovat keskittyneet vain kaupankäyntiin ja keskinäisiin riitoihinsa. Heidän ensisijaisia tavoitteitaan ovat omien alueidensa laajentaminen (Kirkukin valtaus) ja itsenäisyys, ei Isisin vastainen taistelu. Taistelijoita on lähettänyt PKK ja ennen kaikkea sen syyrialainen haara Demokraattinen unionipuolue.

Vaikka kyseiset liikkeet ovatkin Yhdysvaltojen ja eurooppalaisten laatimilla terroristijärjestöjen listoilla, ne varmasti saavat osansa länsimaiden "kurdeille" toimittamista aseista. Jälleen yksi todiste siitä, että "terrorismi" on joustava käsite, jota käytetään ennen kaikkea milloin minkäkin järjestön mustamaalaamiseen länsimaiden aseellisen väliintulon oikeuttamiseksi.

Toisen epävarman lenkin muodostaa Saudi-Arabia. Se on viime kuukausien aikana ottanut käyttöön ankaria terrorismin vastaisia lakeja, joita maan hallitus käyttää Isisin vastaisen taistelun lisäksi kaikkia vastustajiaan vastaan.⁵ Maassa ei ole vielä unohdettu al-Qaidan tuhoisia

terrori-iskuja vuosien 2003–2006 välillä.

Saudi-Arabia koettaa hillitä myös imaamiensa saarnoja. Satakunta imaamia, jotka uskonnollisten asiain ministeriö on tuominut "fanaatikoiksi", on jo komennettu intensiiviseen uudelleen koulutukseen. Imaameja on uhattu erottamisella, elleivät he muuta linjaansa.⁶ Nähtäväksi jää, miten tämä uusi suunta vaikuttaa imaameihin, joita on vuosikautia ruokittu islamin radikaalilla tulkinnalla, jota he ovat myös auttaneet laajasti levittämään maailmalle.

Monien muiden alueen maiden hallitsijoiden tavoin saudikuningas Abdullah ei luota presidentti Obamaan. Hän ei ole antanut Obamalle anteeksi sitä, miten tämä jätti Egyptin presidentin Hosni Mubarakin "oman onnensa nojaan" vuonna 2011, eikä sitä, että Obama kieltäytyi pommittamasta Syyriaa syyskuussa 2013. Kuningas Abdullah ei luota Obaman kykyyn saada aikaan todellista muutosta Irakissa, jota Saudi-Arabia pitää täysin riippuvaisena Iranista.

Saudi-Arabia tuntee solidaarisuutta Irakin sunneja kohtaan, joita se onkin auttanut useaan otteeseen. Maa syyttää entisen pääministerin Nuri al-Malikin hallituksen sunnivaistaista politiikkaa Isisin noususta. Epäluulot Irania kohtaan ovat Saudi-Arabiassa syvään juurtuneita, ja saudien rahoittama lehdistö väittää kaiken logiikan vastaisesti, että Isisin taistelijoita piileskelisi Iranissa.⁷ Saudi-Arabian ja Iranin väleissä on näkynyt hienoista lämpenemistä, mutta tukevan liittolaissuhteen syntyminen on edelleen erittäin epätodennäköistä.

Mitä tekee Iran?

Virallisesti Iran ei ole liittynyt Isisin vastaiseen liittoumaan. Sen kieltäytyminen Pariisissa 15. syyskuuta järjestettyyn konferenssiin osallistumisesta – samanaikaisesti kun Saudi-Arabia käytti veto-oikeutta kieltääkseen Iranin osallistumisen – on heikentänyt Isisin vastaista rintamaa. Iranin islamilaisen vallankumouksen 75-vuotias johtaja ajatollah Ali Khamenei myönsi leikkauksesta toipueensa sairaalavuoteellaan eräiden Iranin johtajien halunneen osallistua Pariisin kokoukseen. Khamenei oli kuitenkin sitä vastaan: "Amerikkalaisten aiemukset ovat pahoja. Heidän kätensä ovat tahrutuneet irakilaisten vereen, emmekä me voi tehdä yhteistyötä heidän kanssaan."⁸ Iran suhtautuu Venäjän lailla epäilevästi Isisin vastaisiin pommituksiin Syyriassa, sillä se epäilee tavoitteena olevan Syyrian hallituksen aseman horjuttaminen.

Iran ja Yhdysvallat käyvät parhailaan monimutkaisia neuvotteluja Iranin ydinohjelmasta. Neuvottelujen pitäisi ratketa ennen 24. marraskuuta, ja yhteisymmärryksen pääseminen antaisi molemmille maille mahdollisuuden tarkastella alueen ongelmapesäkkeitä (Syyriaa, Jemeniä, Libanonia) uudesta näkökulmasta. On kuitenkin epätodennäköistä, että Iran luovuttaisi vaikutusvaltaansa Irakissa yhdysvaltalaisille.

Irakin poliittinen tilanne ei ole omiaan rauhoittamaan Yhdysvaltoja. Aseis-

tetut shiialaisjoukot, jotka ovat tiiviissä yhteydessä Iraniin, ovat antaneet yhteisen julkilausuman, jossa ne varoittavat yhdysvaltalaisen asevoimien lähettämisestä alueelle.⁹ Järjestöistä merkittävimpin, Asa'ib Ahl al-Haq ("Oikeamielisten liitto"), jonka perustaja on entinen pääministeri al-Maliki, valvoo uuden pääministerin Haider al-Abadin toimia. Se sai muuan muassa estettyä kahden uuden ministerin, puolustusministerin ja sisäministerin nimittämisen, kun uusien vallanpitäjien "avoimuutta" symboloivat ehdokkaat eivät miellyttäneet.¹⁰ Järjestö on tullut tunnetuksi iskuistaan sunneja vastaan, joita se kutsuu "vakoilijoiksi".

Irakin uusi nousu edellyttää kansallista yhtenäisyyttä uuden hallituksen tueksi. Uusi pääministeri al-Abadi on ottanut askeleita tähän suuntaan. Hänen johtamistyylinsä on aikaisempaa konsensushakuisempi ja hän lopetti Isisin hallitsemien siviilialueiden pommitukset. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että hänkin on täysin kykenemätön tuomaan Irakin hajanaisia poliittisia toimijoita lähemmäksi toisiaan.¹¹

Aseistetut shiialaisryhmät ovat armeijaan verrattuina liian voimakkaita ja sunnit taas muistavat edelleen liian hyvin, miten heidät palkittiin osallistumisesta al-Qaidan vastaiseen taisteluun vuosien 2006–2007 marginalisoinnilla ja sortotoimenpiteillä. Kurdijohtajia taas kiinnostaa vain itsenäisen kurdivaltion luominen.¹² Asiaa ei auta se, että Yhdysvaltojen vuonna 2005 saneleman perustuslain vuoksi maassa vallitsee samankaltainen uskonnollinen tilanne kuin Libanonissa. Se tekee käytännössä mahdottomaksi muiden kuin uskonnollisten puolueiden syntymisen. Mikäli todellista poliittista uudistusta ei saada aikaiseksi, Irak on tuomittu haannukseen ja kaaokseen.

Mikä on seuraava askel, jos irakilaiset eivät edes Yhdysvaltain ilmatuella saa Isisiä perääntymään, niin kuin näyttää käyvän? Yhdysvaltain korkein sotilasjohtaja, kenraali Martin E. Dempsey, piti 15. syyskuuta senaatin puolustusasian komitealle antamassaan selonteossa mahdollisena myös yhdysvaltalaisen joukkojen lähettämistä alueelle, mikäli nykyinen strategia osoittautuu toimimattomaksi. Vieläkin suorasanaisempi oli kenraali Michael Hayden, CIA:n ja NSA:n entinen johtaja: "Luulen, että meillä tulee olemaan erikoisjoukkoja Irakissa ja Syyriassa. En usko, että sinne lähetetään tavanomaisia joukkoja, vaikkakin kaksi sotatoimialueen päämajan [Centcom, United States Central Command, vastuualueena koko Lähi-Itä] entistä komentajaa arvioivat, että näin tulee tapahtumaan. Minä en kuitenkaan ole siihen vielä valmis."¹³

Syyrialainen päänsärky

Vaikutusvaltainen puolustusasioiden asiantuntija Anthony H. Cordesman Center for Strategic and International Studies -ajatushautomosta vastustaa joukkojen lähettämistä Irakiin, mutta toteaa silti: "Irakilla ... on edelleen taistelujoukkoja, mutta se tarvitsee erikois-

joukkoja, muun muassa rangers -tyyppisiä joukkoja ja muita asiantuntijoita, jotka voivat organisoida, kouluttaa ja luoda yhteyksiä maajoukkojen ja ilmavoimien välille. ... Kokemuksemme Vietnamista, Afganistanista, ensimmäistä kuukausista Irakissa, tehokkaiden kapinallisjoukkojen luomisesta Syyriaan ja matalan intensiteetin sodankäynnistä Jemenissä vahvistavat tämän tärkeän opetuksen sotahistoriasta: heikon ja jatkuneen maan sotavoimat tarvitsevat ulkopuolista apua pystyäkseen luomaan tarvitsemansa yhtenäisyyden, tehokasta johtajuutta ja taistelukykyä."¹⁴

Kun Isisin tuhoaminen Irakissa näyttää mahdottomalta tehtävältä, mikä on tilanne Syyriassa? Yhdysvallat ja Ranska kieltäytyvät yksimielisesti palauttamasta presidentti al-Assadia valtaan. Harvassa ovat ne tarkkailijat, jotka uskovat Yhdysvaltain kongressin Syyrian maltilliselle oppositiolle myöntämien 500 miljoonan dollarin muuttavan tilannetta kentällä kovinkaan nopeasti. Kuka siis voisi johtaa Isisin vastaista maataistelua?

Syyskuun 22. päivä aloitetut Syyrian täsmäpommitukset eivät tule olemaan sen tehokkaampia kuin Irakissakaan. Ne voivat myös osoittautua poliittisesti hankaliksi: Iran ja Venäjä vastustavat pommituksia.

Historia voi toimia opettajana tässäkin. Vuonna 1955 Yhdysvallat lähetti Vietnamiin sotilaallisten neuvonantajien joukon, jonka tehtävä oli armeijan uudelleenorganisointi. 1959 neuvonantajien ryhmien määrä nousi viiteentoista, 1965 Vietnamissa oli yli 100 000 amerikkalais-sotilasta. Vietnamin sota jatkui vuoteen 1975 saakka, jolloin Yhdysvallat viimein joutui myöntämään, että edes sotilaallinen ylivalta ei auta, kun kansakunta haluaa päättää omista asioistaan. ★

1 Edward Luttwak, "Le Moyen-Orient, au milieu de nulle part", *Nouvelles d'Orient*, 8.5.2007, blog.mondediplo.net

2 Käytän Isis-termiä, koska kyseessä ei ole valtio.

3 Saudi-Arabia, Bahrain, Yhdistyneet arabiemiirikunnat, Kuwait, Oman ja Qatar.

4 Ceylan Yeginsu, "Isis draws a steady stream of recruits from Turkey", *International New York Times*, Pariisi, 15.9.2014.

5 "La grande peur de l'Arabie saoudite", LMD 05/14.

6 19.9.2014, www.saudigazette.com.sa

7 "Saudi security officials warn Islamic State fighters may regroup in Iran", Asharq al-Awsat, 20.9.2014

8 Reza Haghghat Nejad, "The Americans amuse me", says Khamenei", 15.9.2014 en.iranwire.com/features/601

9 Ahmed Ali, "The Iraqi shi'a militia reponse to the US anti-Isis coalition", 16.9.2014, iswiraq.blogspot.fr

10 David D. Kirkpatrick, "Shiite militias in Iraq pose puzzle for US", *International New York Times*, 18.9.2014.

11 Reidar Visser, "The new Iraqi prime minister: A change in style or substance?", Middle East Institute, 17.9.2014, www.mei.edu

12 Allan Kaval, "Dans Kirkouk, la Jérusalem kurde", LMD 07/14.

13 www.foxnews.com

14 "Iraq, Syria, and the Islamic State: The 'boots on the ground' fallacy", CSIS, 19.9.2014 http://csis.org